

A TULAJDON FORRADALMA

A szellemi tulajdont körülvesz minket

A legjobb barát

Az irodalom számtalan remekműve adózott a barátság, mint az egyik legszentebb és legtisztább emberi érzés, oltárán. Ha felteszik nekünk a kérdést, hogy hány barátunk van és igazán magunkba nézünk, akkor a legtöbben nem fogunk három négy embernél sokkal több nevet felsorolni. Ne felejtsük el, hogy még annak az embernek is, akit sok „barát”, nagy társaság vesz körül sem számíthat több emberre az igazán nehéz helyzetekben. Mert a legjobb barát kategóriájába csak az tartozhat, akire mindig számíthatunk, aki a legnehezebb pillanatokban sem engedi el kezünket.

A cégek legjobb barátja

Talán első hallásra furcsának hangzik, ez a feltevés, hiszen a barátság fogalmát csak is emberekhez tudjuk kötni, de engedjük el egy kicsit a fantáziánkat és próbáljuk elképzelni, hogy cégünknek is lehet egy olyan képzeletbeli barátja, akire a legnehezebb helyzetekben is biztosan számíthat.

Céged szeretne egy „legjobb barátot” tudni maga mellett, aki a sikereken túl a bajban is segít neki?

Ugye nem hangzik rosszul? Öszintén! Van olyan, aki ne vágyrna erre?

Barát keresés

Céged legjobb barátait, ne a környezetben lévő emberek között vagy az interneten keresd. Őket, a mindig tette kész társakat, a szédületes iramban fejlődő világunkat megvédő és fenntartó, jogi fogalmak és intézmények között találhatod. Tehát nem kell mást tenned, csak ki kell nyújtani a kezedet a segítségükért, hiszen körülvesznek bennünket.

Szellemi tulajdon körülvesz

A szellemi tulajdon kifejezés egyre népszerűbb manapság. Nemcsak a cégek, hanem az emberek is fokozott érdeklődést mutatnak a szellemi tulajdonnal kapcsolatos témák iránt. Az emberi kreativitáshoz és leleményességhez hasonlóan **a szellemi tulajdon is körülvesz bennünket**. Minden termék vagy szolgáltatás amelyet nap, mint nap használunk kisebb-nagyobb fejlesztések láncolatának az eredménye, kezdve az új dizájntól egészen a termék funkcióit vagy külsejét javító változtatásokig. Könnyen találhatunk szellemi tulajdont szinte bármelyik termékben, akár egy golyóstollban.

Remek példa erre, Bíró László világhírű szabadalma a golyóstoll, amely sok tekintetben áttörésnek számított. Azonban csak úgy, mint ő sokan mások is javítottak a terméken vagy annak formáján, és védtek fejlesztéseiket különböző oltalmak megszerzésével. Nemcsak Bíró Lászlónak, hanem az Ön által gyártott tollnak a márkanéve is lehet szellemi tulajdon, segítve a termék eladásában és egy hűséges vevőkör kialakításában. Tulajdonképpen ez a helyzet a piacon megtalálható bármelyik termékkel vagy szolgáltatással is.

Miért fontos a szellemi tulajdon az Ön vállalkozása számára?

Egy Ön által gyártott termék (például: mp3-lejátszó) esetén szabadalmi oltalom védheti a különböző műszaki alkotóelemeit. Formája, formatervezési-oltalom alatt állhat. Márkanévét valószínűleg védjegy oltalom védi. A zene pedig, amelyet hallgatunk rajta szerzői joggal védett vagy volt védett.

Szinte mindegyik cégnek van kereskedelmi neve vagy védjegye és meg kellene fontolnia ezek oltalmazását. Vannak olyan vállalkozások, amelyek feltaláltak vagy továbbfejlesztettek egy terméket vagy szolgáltatást. Arról nem is beszélve, hogy manapság mennyi cég alkotott szerzői joggal védett művet, vagy közreműködtek annak kiadásában vagy terjesztésében. Számos vállalkozások rendelkezik értékes és bizalmas üzleti információkkal is ilyen lehet például egy vevőlista egy értékesítési stratégia. A szellemi tulajdon rendszere számos esetben hatással lehet az üzletre, annak szinte bármelyik szakaszában, legyen szó akár egy termékfejlesztésről, termékdizájnáról, egy szolgáltatás nyújtásáról, a marketingről, vagy akár a pénzügyi szolgáltatások előteremtéséről, az exportálásról, a hasznosítási engedélyen vagy franchise-on alapuló külföldi terjeszkedésről. Éppen ezért **egy vállalkozásnak mindig meg kell fontolnia, hogyan tudja leginkább saját javára fordítani a szellemi tulajdon rendszerét.** Függetlenül attól, hogy milyen terméket állít elő vagy milyen szolgáltatást nyújt egy vállalkozás feltétlenül szükséges, hogy szellemi tulajdonát módszeresen beazonosítsa, oltalmazza és hatékonyan hasznosítsa annak érdekében, hogy a szellemi tulajdon birtokában a lehető legtöbbet hozza ki a vállalkozásából.

A szellemi tulajdon cégednek az a barátja, aki komoly segítséget tud nyújtani abban, hogy a piac számtalan szereplői között **azonosítsanak**, termékeidet és szolgáltatásaidat hatékonyan **oltalmazhasd**, és a legnagyobb anyagi haszonnal **hasznosítsd**.

Élet-halál harc a fennmaradásért

A szellemi tulajdon, tehát ott van szinte minden vállalkozás kezében, csupán azt kell eldöntenie egy cégnek, hogy a jog által biztosított „barátok” segítségét igénybe veszi-e vagy sem. A segítség természetesen nincs ingyen és ez nagyon sok cégvezetőt eltántorít attól, hogy éljen ezekkel a lehetőségekkel. Egyet mindenképpen leszögezhetünk, hogy az a vállalkozás, amelyik nem áldoz a fejlesztésre, a marketingre és arra, hogy az ezek segítségével felépített versenyelőnyét megtartsa és növelje, azt óhatatlanul felmorzsolja a piac. Ma már nem kőbaltával, lándzsával vagy éppen puskával szerezzük meg a mindennapi betevő falatot, védjük meg otthonainkat és családjainkat, de a harc ugyanolyan erővel tombol odakinn csak más eszközökkel kell a csatákat megvívni. Látszólag humánusabbnak tűnik korunk a történelem korábbi időszakainál, pedig ugyanolyan ádáz küzdelem folyik, ahol mindenkinek meg kell tanulnia, hogy élheti túl a harcot.

Hogyan használhatjuk a szellemi tulajdont, mint üzleti eszközt?

Egy vállalkozásnak először fel kell ismernie a szellemi tulajdon értékét és arra értékes üzleti eszközként kell tekintenie. Ha szellemi tulajdon jogilag védett és a piacon van kereslet a szellemi tulajdonnal védett termékekre és szolgáltatásokra, a szellemi tulajdon értékes üzleti eszközzé válik.

SZELLEMI TULAJDON = ÉRTÉKES ÜZLETI ESZKÖZ = HATALOM

A tulajdon forradalma

Ha megkérdezzük valakit, mi jut eszébe a gazdagságról, valószínűleg kézzelfogható dolgok jutnak majd először eszébe, mint egy ház, egy autó stb. Az elmúlt néhány évtized során azonban a legnagyobb gazdagság és hatalom a szellemi tulajdon azaz a TUDÁS köré koncentrálódott, hiszen egyre inkább tudás-vezérelt társadalomban élünk. A vállalkozás erejét adó vagyont eltolódott a hagyományos termelőeszközöktől, ami a föld, a munka és a tőke, a fizikailag meg nem ragadható tudás irányában. Tudás az emberi ész, értelem bármilyen hasznos terméke. A tudás óriási hatalom, amely eszmei mivolta ellenére képes egy üzletet jobbra fordítani hozzájárulva annak jövedelmezőségéhez.

A múltban egy hagyományos cég vezetői úgy gondolták, hogy a materiális javak, mint a föld, épületek, a gépek és a pénz az igazán értékes eszközök a vállalkozás számára. Az idők során azonban a világ nagyot változott. Most egyre több vállalkozás szembesül azzal, hogy a szellemi javak, mint például az új ismeretek vagy műszaki fejlesztések egyre értékesebb eszközökké válnak, miközben a tárgyi eszközök egyre kisebb mértékben befolyásolják a versenyképességüket.

Tudás + Kreativitás + Innováció = Szellemi javak > Szellemi tulajdon > Üzlet

Mindenki tudja, hogy a mai ádáz piaci versenyben a folyamatos innováció és a végtelen kreativitás kulcsfontosságúvá lép elő, a versenyképesség növelésében. A szellemi javak éppen ezért kerülnek a figyelem középpontjába. Nemcsak a nagy cégeknek, hanem a kis- és középvállalkozásoknak is arra kell törekedniük, hogy minél inkább kihasználják a szellemi javaikat.

A szellemi tulajdon védelme

Fel sem kell tennem a kérdést, hogy egy ingatlant vagy egy autót hasznos-e biztosítani bármilyen károsodás ellen. Ha a tudás és az ennek nyomán kialakuló szellemi javak ilyen értékessé váltak, miért ne lenne szükség rá, hogy ugyanolyan biztonságban tudjuk azokat, mint az egyéb vagyontárgyakat. Éppen ezért kell a vállalkozásoknak jogi védelmet biztosítaniuk a szellemi javaikat megvédése érdekében. Ez a védelem pedig a szellemi tulajdon-jogok megszerzéséből és fenntartásából áll.

A szellemi javak védelmezése nem egyszerű feladat, egy külön szakma, így bármilyen kérdés esetén szakember igénybevételét javaslom. Az alapokkal vagyis, hogy a különböző szellemi javak milyen szellemi tulajdon-joggá válhatnak, minden cégvezetőnek tisztában kell lennie. A szellemi javak csoportjai különböző szellemi tulajdon-jogokkal oltalmazhatók. Szellemi tulajdon-jogokat a szellemi javak különböző csoportjaira lehet szerezni:

Kategória	Szellemi tulajdon
Innovatív termékek és eljárások	Szabadalom vagy használati minta-oltalom
Megkülönböztető megjelölések	Védjegy, együttes védjegy, tanúsító védjegy, egyes esetekben földrajzi árujelzők
Formatervek, ide értve a textilterveket is	Formatervezési minta-oltalom
Bizalmas és kereskedelmi értékkel bíró üzleti és műszaki információ	Üzleti titok
Kulturális, művészeti és irodalmi művek, ide értve – a szoftvert és az adatok megszerzését is	Szerzői jogi és kapcsolódó jogi védelem
Adott földrajzi származásnak tulajdonítható minőségű vagy hírnevű termékek megjelölése	Földrajzi árujelző
Félvezetők	Mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalma

A legjobb befektetés

Érdemes leszögezni és a témán spórolni vágyó cégeknek a figyelmét felhívni arra, hogy **a szellemi tulajdon egy befektetés**. Egy megfelelő befektetés pedig döntő fontosságú a vállalkozások piaci értékének növelésében. Egy cég, nap mint nap, rengeteg pénzt fektet eszközökbe, termékfejlesztésbe, a marketingbe és a kutatásba, amely jelentősen javíthatja a pénzügyi helyzetét

hiszen növeli eszközállományát és termelékenységét. A szellemi tulajdon-jogok megszerzése is hasonlóan működik. A piacok az Ön cégét, eszközein, jelenlegi üzleti tevékenységén és a jövőbeni profitkilátásokon keresztül értékelik. A várható profit mértékét jelentősen befolyásolhatja például a kulcsfontosságú szabadalmak vagy más szellemi tulajdonjogok megszerzése. Számos példa van arra, hogy a vállalkozás piaci értéke egyik napról a másikra növekedett azáltal, hogy kulcsfontosságú műszaki területeken jelentős szabadalmakat szereztek. Hasonlóan egy jó védjegy, amely jó hírnévvel rendelkezik a fogyasztó körében, szintén növelheti egy cég piaci értékét és döntően hozzájárulhat ahhoz, hogy a cég termékei és szolgáltatásai vonzóbbá váljanak az ügyfelek számára.

Gondoljon bele, azzal, hogy megfelelően védi vállalkozása szellemi javait „két legyet üt egy csapásra”, hiszen a versenytársakkal szembeni védelmen túl, növeli cége értékét és biztosítja eredményességét.

A varázslat, ahogy a tudásból tulajdon lesz

Természetes dolog, hogy a házunkba nem engedünk be bárkit. Gondoljunk csak bele, mi lenne, akkor, ha a nappalinkat valaki átjáró háznak használhatná. Éppen így kell elképzelnünk a szellemi javainkon megszerzett tulajdonunkat is. A szellemi tulajdon jogi oltalma által a szellemi javakon kizárólagos jogok keletkeznek, hacsak egy meghatározott időre is.

KIZÁRÓLAGOS JOG

A szellemi tulajdon által biztosított KIZÁRÓLAGOS JOG, az ami elvégzi a varázslatot és a tudás, a kreativitás segítségével kialakuló szellemi javakat, „kézzelfogható” szellemi tulajdonná változtatja át. Így a cégek a szellemi javak tekintetében tulajdonosként, szellemi-tulajdon jogaikat gyakorolva járhatnak el. Egy vagyontárgy tulajdonosa dönthet arról, hogy hogyan hasznosítja azt, illetve kiknek és mekkora díjazás ellenében enged ilyen lehetőséget. A kizárólagos jog legjelentősebb tulajdonsága, hogy a jogosultja számára abszolút „hatalmat” biztosít a vagyona felett, ami teljes védelmet jelent a kívülállók ellen. A szellemi tulajdon által biztosított védelem a szellemi javakat kicsit fizikaibbá teszi azáltal, hogy értékes és kizárólagos vagyonná alakítja át azokat, amelyek így értékesíthetővé válnak a piacon.

Tegyük fel, azt a nagyon egyszerű példát, hogy Önnek egy nagyon jól menő üzlete van a lakóhelye főutcáján, ahol saját maga által tervezett gyermekruhákat árul. Legyen az üzlet márkanéve: LURKÓ. Egy napon arra lesz figyelmes, hogy az üzlet forgalma jelentősen visszaesik, mert valaki LURKÓ néven webáruházat nyitott és hasonló termékpalletát kínál, mint Ön csak kicsit olcsóbban. Mi tehet Ön ebben a helyzetben? Tehet-e egyáltalán valamit, ha a LURKÓ márkanévet és az ez alatt tervezett és készített termékeket nem látta el megfelelő jogi védelemmel? Ebben az esetben szabadon felhasználhatja bárki, akár a versenytárs is az Ön által felépített versenyelőnyt, anélkül hogy engedélyt kérne rá. Nem fogja ezt hátrányosan érinteni az Ön cégét?

Abban az esetben ha ezeket a szellemi javakat, szellemi tulajdon-jogok védik a kizárólagos jogok lehetővé teszik az Ön számára, hogy megakadályozza vagy megállítsa versenytársait, hogy jogsértő módon gyártsák vagy másolják le a termékeket, vagy hogy engedélyezze ezek hasznosítását másoknak kölcsönösen megállapított feltételekkel. Amikor kiderül, hogy mások engedély nélkül használják az Ön szellemi javait, az Ön kizárólagos jogok érvényesítése életbevágóan fontos az Ön versenyelőnyének és jövedelmezőségének a megtartásában.

A szellemi javak milyen üzleti értéket hordoznak magukban?

A következőkben leírtak abban segíthetnek, hogy egészen pontosan átlássa, hogy a szellemi

tulajdon jogok megszerzése milyen értéket és előnyöket hordoz a vállalkozása számára. Erre azért is nagyon nagy szükség van, hiszen, amikor pénzt költ egy szellemi-tulajdon megszerzésére, akkor mindig mérlegre kell tenni a költségeket és az ezzel nyerhető előnyöket. Nem mindig és mindent kell védelemben részesíteni, hanem csak azt ami valóban megéri, de erről még később szólni fogok.

A szellemi tulajdon segítségével lehetősége van, hogy megakadályozza terméke vagy szolgáltatása mások általi hasznosítását, amely segítségével csökken a verseny (**versenyelőny**) az innovatív termékek vonatkozásában, ami megalapozhatja cége vezető piaci pozícióját (**erős piaci pozíció**).

Ha a vállalkozása jelentős összeget fordít kutatás-fejlesztésre vagy szellemi javak megszerzésére, a szellemi-tulajdon védelme jelentős segítséget nyújthat a beruházások megtérülésében és a nagyobb nyereség elérésben (**magasabb profit, nagyobb nyereség**).

Vállalkozása kiegészítő jövedelemre tehet szert, ha úgy dönt, hogy eladja vagy engedélyezi a jogokat másnak (**kiegészítő jövedelem a hasznosítás engedélyezéséből vagy átruházásából**).

Gyakran előfordul olyan helyzet is, amikor Önnek van szüksége más szellemi-tulajdonának a hasznosítására. Ilyenkor hasznos lehet, ha Ön is rendelkezik ilyen jogokkal, mert ez elősegítheti egy olyan megállapodás megkötését, ahol a felek kölcsönösen engedélyt adnak egymásnak a szellemi javak hasznosítására (**alku pozíció javítása**).

Ha az Ön vállalkozása olyan új technológiával rendelkezik, amely szellemi tulajdonnal védett, sokkal könnyebben fog hitelt szerezni, befektetőket találni és kormányzati támogatást kapni, ha olyan üzleti ajánlattal áll elő, amely tartalmazza a szellemi tulajdonra vonatkozó információkat is (**finanszírozás jobb feltételekkel**).

A leggyakrabban előforduló probléma, hogy különböző módokon el kell lépnie az Ön szellemi tulajdonát fenyegetőkkel vagy sértőkkel szemben, például perindítással vagy az ezzel való fenyegetéssel. Ha szellemi tulajdonjoggal rendelkezik az növeli jogi lépéseinek sikerességét, hiszen sokkal hitelesebben tud fellépni a jogsértőkkel szemben (**sikeres harc a jogsértőkkel szemben**).

Üzleti partnerei, a befektetői a szellemi tulajdonjogok meglétét, a szakértelem meglétével, a megfelelő specializációval azonosítják. Ez a tény befektetők, üzleti partnerek keresésekor, tőkeemeléskor jelenthet számottevő előnyt (**a vállalkozás jó imázsa**).

A szellemi vagyon auditálása

Egy jó cégvezető, soha nem ül a babérjain. Ez nem csak azt jelenti, hogy mindig keresi az új lehetőségeket, hanem azt is, hogy is, hogy a már megszerzett javakat, előnyöket, a kialakult gyakorlatot is folyamatosan vizsgálja, abból a szempontból, hogyan lehetne a leghatékonyabbá tenni. A szellemi tulajdon esetében sem lehet „hátradólni”, a megszerzett javak folyamatos vizsgálata (auditálása) indokolt, annak érdekében, hogy azokból e legtöbbet lehessen kihozni.

Mit jelent auditálás?

A legfontosabb feladat a cége szellemi vagyona értékének megbecslése

A szellemi javak a mai tudás alapú társadalmunkban a legértékesebb vagyonnak tekinthetők. De nem érdemes pénzt költeni az olyan szellemi vagyona, amelynek a hasznosítása nem nyereséges. Azt is vizsgálni kell, hogy mi az ami értékes és mi az ami nem és ez nem könnyű feladat, hiszen egy elavult technológia és érhet még valamit a piacon. Ennek érdekében kell elvégezni az auditálást. A

szellemi vagyon auditálás a vállalkozást megillető összes szellemi tulajdon számbavétele és értékének meghatározása: a szellemi vagyon auditálást arra tervezték, hogy azonosítsa az alul használt eszközök jobb hasznosításnak lehetőségeit, és hogy rámutasson, hol költünk szükségtelenül.

Az első és legfontosabb feladat, hogy a szellemi vagyont megszerezni kell és nyilvántartást kell rólok készíteni. Az audit legfontosabb célja, hogy egy cég a legoptimálisabban használja ki szellemi javait. Egy vállalkozás dönthet úgy, hogy értékesíti a nem hasznosított szellemi vagyonát, vagy kölcsönösen megállapított feltételekkel más részére engedélyezi szellemi vagyonának vagy annak egy részének hasznosítását, természetesen megfelelő jogdíj ellenében.

Szellemi tulajdon auditálás = az értéktelen szellemi tulajdon kiszűrése + erősebb szellemi tulajdoni portfólió összeállítása = szellemi vagyon értékének a maximalizálása.

A szellemi vagyon auditálásával egy vállalkozás számos kérdésben hozhat felelős döntéseket. Dönteni tud arról, hogy milyen típusú szellemi-tulajdonjogokat szerezzen vagy tartson meg, hiszen ez jelentősen befolyásolhatja a vállalkozás értékét. Dönteni tud arról, hogy mely területeken és célokra szerezzen speciális technológiát és ezen túl, hogy melyik másik vállalkozást érdemes ennek érdekében felvásárolnia vagy melyikkel érdemes egyesülnie. Dönteni tud arról, hogy mely szellemi javak esetében adjon másoknak engedélyt a hasznosításra. Egy jól összeállított szellemi tulajdon portfólió biztosítékként is szolgálhat. Ilyen esetben a hitelezők a szellemi vagyon alapján állapítják meg a vállalkozás fizetőképességét. A szellemi vagyon értékének ismerete segít a vállalkozásnak meghozni a döntést abban a kérdésben, hogy érdemes-e egyáltalán fellépni a jogsértőkkel szemben, és ha igen, akkor hogyan. Egy jól karbantartott szellemi vagyon-nyilvántartás segítséget nyújt az elavult szellemi javak azonosításához (ezáltal csökkentve a fenntartásukra fordított kiadásokat), és ahhoz, hogy elkerülhető legyen mások jogainak a megsértése stb. Ez kétség kívül költségcsökkenéshez vezet.

Szellemi-tulajdon stratégia

Most, hogy áttekintettük a szellemi-tulajdonnal kapcsolatos legfontosabb alapkérdéseket láthatjuk, hogy olyan témáról van szó, amelyet egyetlen, tudatosan és hosszú távon gondolkodó, cég sem tud megkerülni. A szellemi javak nem kevesebbet ígérnek a vállalkozások számára, minthogy erős piaci pozíciót és versenyelőnyt, magasabb profitot, kiegészítő bevételeket, jobb alkupozíciót és pozitív imázst biztosítanak. Ez egy tudás-vezérelt, a szellemi javakkal, átitatott társadalomban, ahol ádáz küzdelem folyik a piacon a legkisebb előnyökért korántsem kevés.

Ki az aki ezek után ne szeretne vállalkozása legjobb barátai között ilyen biztosítékokat tudni?

A jövő háborúja

Már a bevezető rész címe (A tulajdon forradalma) is utalt rá, hogy nem egy békés témáról lesz szó, abban az értelemben, hogy egy olyan világot igyekszem bemutatni, amely naponta fejlődik és megy át hatalmas változásokon, ami megannyi konfliktussal jár együtt.

Miért a jövő háborúja?

A szellemi javak felett vívott küzdelmek már napjainkban is hevesen zajlanak és úgy gondolom, hogy ezek még csak a kezdeti lépések. A mai információ és tudás-központú világban nem könnyű lépést tartani a változásokkal és nem is mindenkinek sikerül. Hatalmas verseny folyik minden találmányért, újításért, ötletért stb. amelyből előnyt lehet kovácsolni. A veszélyek pedig a technika rohamos fejlődésével csak fokozódnak nap nap után. Ebben a háborúban egy vállalkozásnak

létkérdés, hogy hogyan óvja, védje a megszerzett piaci pozícióit. A „jövő háborúja”, de a hadüzenet már a kezében van.

Remélem nem ijedt meg nagyon és dobta le ezt az írást, hiszen a célom az, hogy hasznos tanácsokat adjak, annak érdekében, hogy vállalkozása még sikeresebb legyen.

Szerző az egész világ

Amikor olvasunk valami érdekeset, hallunk egy jó zenét, vagy látunk egy inspiráló fényképet, szinte gondolkodás nélkül használjuk ezeket vagy ezeknek részeit, a saját alkotásaink elkészítésénél, azt gondolva, hogy ami másolunk az a miénk. Valóban ilyen egyszerű lenne? Ha igen, akkor bármelyikünkől válhat szerző, hiszen nem kell mást tennie csak le kell másolnia a neki tetsző művet és a sajátjának tudhatja. Nyilvánvaló, hogy ez nem így működik, mert a szerzői jog védelemben részesíti a különféle szerzőket, mint például az írókat, a zeneszerzőket, a szoftverfejlesztőket, a webdizájnereket és más egyéb alkotó eredeti, irodalmi vagy képzőművészeti alkotásait.

A múltban, ha szerzői jogról beszéltünk, szinte minden esetben a nyomtatott módon megjelenő művek juthattak eszünkbe. A technikai fejlődésével a szerzői jogok is hatalmasat léptek előre, hiszen ezek biztosítanak védelmet a különféle digitális tartalmak készítői, forgalmazói és az azokkal kereskedők és még sok más szerző részére is.

Ki és mi kaphat szerzői jogi védelmet?

A szerzői jog védelmet biztosít, mindenfajta alkotó részére (írók, zeneszerzők, szoftverfejlesztők, webdizájnerek, stb.) az alkotásai védelme érdekében alkotók irodalmi és művészeti alkotásaira, amelyeket általában műveknek hívunk.

A szerzői jog védi az eredeti, illetve a kreatív kifejezéseket legyen az regény, vers, zene, festmény, fénykép, szobor, építészeti alkotás, film, számítógépes szoftver, videojáték vagy egy eredeti adatbázis, stb. Léteznek olyan országok is, ahol a szerzői jog védi a gyártott termékek vázlatait és formaterveit is. Hatalmas előnye a szerzői jognak, hogy itt a védelem megszerzéséhez nem kell semmiféle hatósági eljárás. **A művet a keletkezésénél fogva védi** a szerzői jog anélkül, hogy bármi mást kellene tenni. Azért annyit had áruljak el előljáróban, hogy igaz ugyan, hogy a művet a keletkezésétől kezdve védelem illeti, de ha a „kalózokkal” szemben hatékonyan akarsz fellépni, nem árt néhány egyéb óvintézkedést sem bevezetni.

A védelem feltételei

Légy eredeti!

A szerzői jogi védelemhez az szükséges, hogy a mű eredeti jellegű legyen. A mű akkor eredeti, ha az nem utánpótlás vagy másolás eredménye, hanem **önállóan alkották meg**. A műnek, ahhoz, hogy védelemben részesüljön nem kell művészi vagy irodalmi értékkel vagy bármilyen minőséggel rendelkeznie.

Vannak országok, ahol előírják, hogy a művek csak akkor részesülhetnek védelemben, ha azokat anyagi formában rögzítették, míg máshol egy fel nem vett koreográfia vagy egy rögtönzött beszéd is védelemben részesülhet.

A szerzői jogi védelem szintjei

Nemzetközi védelem

A szellemi javak területén a legfontosabb nemzetközi együttműködés az ENSZ szerveként működő Szellemi Tulajdon Világszervezete (World Intellectual Property Organization – WIPO) A WIPO felügyelete alatt számos nemzetközi szerződés jött létre, amely a szellemi javak védelmét szolgálja

Nemzetközi szerződések a szerzői jogok területén

A legfontosabb nemzetközi egyezmény a szerzői jogról az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló, 1886. szeptember 9-én kelt, Berni Unió Egyezmény. Ha Ön egy olyan ország állampolgára, vagy lakója amely részese a Berni Egyezménynek, vagy ilyen országban adja ki művét, akkor a mű automatikusan szerzői jogi védelem alatt áll, minden egyes országban, amely részese az Egyezménynek. És a védelem ugyanolyan bármelyik részes országban, mint amelyet az adott ország a saját állampolgárai műveinek biztosít. Magyarország 1922-ben csatlakozott az a Berni Egyezményhez.

Kiemelést érdemel a Genfben aláírt Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény (1952), amely az ENSZ koordinálásával jött létre. Ez a megállapodás elsősorban politikai indokokkal magyarázható, mivel a Berni Unió Egyezmény elég sokáig nem tudta beoltni a neki szánt szerepet, mivel az USA, a Szovjetunió és több más állam nem csatlakoztak hozzá, mert számos rendelkezésével nem értettek egyet. Magyarország ehhez 1975-ben csatlakozott

A hangfelvételek előállítóit, az előadóművészeket és a műsorsugárzó (rádió-televízió) részesíti védelemben az 1961-es Római-egyezmény, amelyet hazánk 1998-ban iktatott a jogrendjébe.

Említést kell még tenni a WIPO Szerzői Jogi Szerződésről, amely az előadóművészeket és a hangfelvétel-előállítókat oltalmazza, a hangfelvételek illegális többszörözése ellen létrejött Genfi-Egyezményről, a műhold által közvetített műsort hordozó jelek útján megvalósuló jeltovábbításról szóló Brüsszeli-”Műholdegyezményről”, az audiovizuális művek nyilvántartásáról szóló Genfi-Egyezményről és a szellemi tulajdon-jogok kereskedelmi vonatkozásáról szóló TRIPS-Egyezményről.

A legtöbb ország tagjai olyan nemzetközi egyezményeknek, amelyek biztosítják, hogy az egyik országban alkotott mű automatikusan védelem alatt álljon az összes olyan országban, amely tagja az egyezménynek.

Ne szabad arról megfeledkeznie, hogy a szerzői jogi védelem természeténél fogva területi jellegű. Csak akkor áll az Ön műve szerzői jogi védelem alatt egy országban, ha az megfelel a helyi szerzői jogi jogszabályoknak. Az az a nemzetközi szerződések következtében műve automatikusan védetté válik ugyan számos országban, a szerzői jog azonban továbbra is nemzeti szabályozás alá esik, minden egyes országban sajátos jellemzőkkel.

A hazai védelem eszköztára

A magyar jogrendszer több szinten is védelemben részesíti a szerzői alkotásokat. A legmagasabb szintű védelmet az Alaptörvény nyújtja, de szintén széles alapot teremtenek az oltalom számára a Polgári törvénykönyv legfontosabb alapelvei.

A szerzői jogra vonatkozó legfontosabb speciális szabályokat a Polgári törvénykönyvön túl, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a Büntető törvénykönyv tartalmazza.

Ha már a védelem eszköztáráról beszélünk, mindenképpen érdemes megemlíteni, hogy a megalkotott művet, amely mások számára is láthatóvá és felhasználhatóvá válik, mindenképpen

érdemes **szertői jogi figyelmeztetéssel** ellátni.

A szerzói jogi figyelmeztetés nem szükséges a védelemhez, de hasznos dolog, mert **emlékeztet másokat arra, hogy a mű a szerzói jog által védett**, és azonosítja a szerzói jog jogosultját is; ezen kívül az ilyen jellegű azonosítás **segíthet azoknak, akik engedélyt szeretnének kérni** a mű felhasználására. A szerzói jogi figyelmeztetés egy olcsó és hasznos óvintézkedés. Nincsenek különösebb alaki előírások a figyelmeztetés elhelyezésére, az lehet írott, gépelt, pecsételt vagy festett stb.

A szerzói jogi figyelmeztetés általában a következőkből áll: a „szerzói jog” kifejezés vagy a szerzói jog jele: ©; az első megjelenés éve; és a szerzói jogi jogosult neve

Példák a szerzói jogi figyelmeztetésre:

1./ © **Ügyvédelem 2011-2012**: a folyamatosan frissülő művek esetén, mint például egy weboldal tartalma, fel lehet tüntetni az első megjelenés óta eltelt éveket.

2./ **(P)**: a hangfelvételekre a „P” betűt karikában vagy zárójel között használják. E jel használatának az előírása függ annak az országnak a jogszabályaitól, ahol a hangfelvételt kiadják.

3./ **„Minden jog fenntartva”**: A művön végrehajtott jelentős változtatás esetén érdemes frissíteni a szerzói jogi figyelmeztetést is. Hasznos a figyelmeztetést a „minden jog fenntartva” mondattal vagy azoknak a cselekményeknek a listájával kiegészíteni, amelyek nem végezhetők engedély nélkül. A „minden jog fenntartva” azt jelenti, hogy **még a szerzói joggal védett művek magában foglaló termék eladása után is fennáll a szerzói jogi védelem**.

Egyéb védelem a művekre

A szerzói jog nem az egyetlen eszköz arra, hogy megvédje a gazdasági értéket jelentő eredeti műveket. A legjobb ha egy vállalkozás összefüggésben tekint a szellemi javak rendszerére és a szerzói jogi védelemhez segítségül hívja a szellemi tulajdonnal kapcsolatos jog további eszközeit. Lássuk melyek lehetnek ezek:

Szabadalom – a szabadalmi oltalom szerzhető az előírt feltételeket kielégítő találmányokra. Fontos azonban kiemelni, hogy a szerzói jog csupán egy ötlet kifejeződését (nem funkcionális rész) védi, így ezt a szabadalom tudja kiegészíteni az ötlet műszaki megvalósítására kizárólagosságot adó védelemmel.

Védjegy – ha bevált egy reklámszöveg, vagy egy termék külalakja, csomagolása a szerzói jogi védelem mellett komoly oltalmat biztosíthat egy védjegy, amely lehetővé teszi a kitalált szavaknak, kifejezéseknek, jelmondatoknak, logóknak vagy jelképek védelmét. Éppen ezért a védjegyoltalmat gyakran használják együtt a szerzói jog jogi védelemmel.

Formatervezési minta – egy termék esztétikai jellemzői vagy külső megjelenése formatervezési minta-oltalom alatt állhat. Tehát, ha kitalál egy egyedi bútor formát, egy új csomagolást amelyet papírra vet, a szerzói jogon túl oltalmazható formatervezési mintaként.

Üzleti titok – bizonyos versenyelőnyt biztosító információk például, az eladási vagy terjesztési módszerek, az ügyfélprofilok, a reklámozási stratégiák, a főbeszállítók és ügyfelek listája, a gyártási folyamatok leírása, a marketingterv, stb, védelme biztosítható a szerződés jog valamint az üzleti titokra és a tisztességtelen verseny tilalmára vonatkozó jogszabályok útján. Nem szabad elfelejteni, hogy az üzleti titok azonban csak akkor védett, ha az Ön vállalkozása ésszerű lépéseket tesz annak

titokban tartása érdekében.

Versenyjog – sok ország rendelkezik a tisztességtelen versenyt tiltó jogszabályokkal, amelyek védelmet jelentenek, termékek, szerzői oltalom alá eső művek másolása ellen is.

Szerzői jogok és kapcsolódó jogok

Szerzői jogok

A szerzőt megillető alapvető jogok:

A szerzői jog jogosultjait megilleti a jogok két típusba sorolhatók, ezek a vagyoni jogok és a személyhez fűződő jogok. A vagyoni jogok a szerző gazdasági hasznát hivatottak biztosítani, a személyhez fűződő jogok a szerző vagy az alkotó becsületét vagy hírnevét és művének integritását védik.

Mivel a szerzői jog megsértéséből számtalan probléma adódhat érdemes áttekinteni, hogy milyen műtípusok részesülnek védelemben vagyis mi a szerzői jogi védelem tárgya:

- irodalmi művek (könyvek, írott beszédek, újságok, hírlevelek, üzleti lapok, oktatási anyagok, műszaki leírások, használati útmutatók, katalógusok)
- zeneművek (pl.: dalok, operák, musicalek)
- drámai művek (pl.: a tánc, a színművek, a pantomim)
- képzőművészeti alkotások (pl. festmények, szobrok, építészeti művek, vázlatok, számítógépes és lézeres alkotások)
- fotóművészeti művek (pl.: fényképek, metszetek)
- számítógépi programok, szoftverek, eredeti adatbázisok
- térképek, földgömbök, grafikonok és műszaki rajzok
- reklámok, kereskedelmi szóróanyagok, címkék
- mozgóképek (pl.: filmek, dokumentumfilmek, televíziós reklámok)
- multimédiás termékek, (ahol mű szövege, képet, hangot, számítógépi programot ötvöz, pl.: videojáték)
- iparművészeti művek, (pl.: művészi ékszerek, tapéták, szőnyegek)

Kapcsolódó jogok

A szerzői jog tehát a szerzők műveit védi, a kapcsolódó jogok pedig azoknak az érdekeit védi, akiknek fontos szerepük van az egyes műtípusoknak a nyilvánossághoz való közvetítésében vagy terjesztésében.

Tekintsük át, hogy melyek az úgynevezett kapcsolódó jogok, kiket illet meg és milyen műveken állhatnak fenn:

Előadóművészek – az előadóművészek jogai (színészek, zenészek, táncosok vagy általánosságban az előadóművészek)

Hangfelvétel előállítók – a hangfelvétel előállítóknak (azaz a lemezkiadóknak a hangfelvételein fennálló jogai (hangkazetták, CD lemezek, stb.).

Műsorszórók – a rádió- és televízió szervezeteknek a műsorain és az internetes közvetítésein fennálló jogai.

A szerzői jog és a kapcsolódó jog elhatárolása a következő példán keresztül egyszerűen

bemutatható. Egy dal esetében a szerzi jogok védi a zeneszerző zenését és az író által írt szöveget; a kapcsolódó jogok védik a dalt előadó zenészek és énekesek előadását, a hangfelvétel előállítójának a hangfelvételét, amelyen a dal szerepel valamint annak a rádió- vagy televíziós szervezetnek a műsorát, amely a dalt tartalmazó műsort készíti.

Amíg a védelem tart:

A szerzői jogok védelmi ideje

A szerzői jogi védelem nem tart örökké, de elég sokáig ahhoz, hogy a szerző életében ki tudja aknázni a művéből származó valamennyi előnyt. Ha azonban a védelmi idő lejárt, a mű többé nem áll szerzői jogi védelem alatt, és úgynevezett közkinccsé válik. A szellemi tulajdon más fajtáival összevetve a szerzői jogi védelem meglehetősen hosszú ideig áll fenn. Ennek az az oka, hogy azoknak, akik **eredeti kifejezéseket alkotnak, szükségük van a művek védelmére, ahhoz, hogy szellemi erőfeszítéseikért megfelelő mértékű jövedelmet kaphassanak.**

Vagyoni jogok

A legtöbb országban – így hazánkban is – a szerzők vagyoni jogai a mű keletkezésétől a szerző életében és a halálát követő 70 éven át részesülnek védelemben. Több szerző esetén (közös művek) a védelmi időt az utoljára elhunyt szerzőtárs halálától kell számítani. Nem csupán a szerzők, hanem az örökösök is részesülnek a haszonból.

Fontos említést tenni arról, hogy a szerzők vagyoni jogainak védelmi ideje, alól vannak kivételek, ezért minden egyedi ügyben fontos áttekinteni, hogy a szerzői jog által védett művel állunk-e szemben.

Személyhez fűződő jogok

A személyhez fűződő jogok védelmi ideje eltér országonként: van ahol a jogok korlátlan ideig állnak védelem alatt, máshol pedig lejárnak a vagyoni jogokkal együtt. Hazánkban a szerzőt megillető vagyoni jogok és személyhez fűződő jogok védelmi ideje azonos. Mindössze egy személyhez fűződő jog van, amely a védelmi idő lejáta után is megmarad, ez pedig a név feltüntetéséhez való jog.

A kapcsolódó jogok védelmi ideje jóval rövidebb, mint a szerzői jogoké. A legtöbb országban – ahogy hazánkban is – 50 év annak az évnek a végétől számítva, amelyben:

- a hangfelvételt vagy az előadást hangfelvételben először forgalomba hozták;
- az előadást megtartották (nem rögzített előadások esetén)
- a sugárzás megtörtént (műsorok esetén)

A közkinccs körébe tartozó mű

Ha egy művön senki javára nem állnak fenn szerzői jogok, a mű a közkinccs körébe tartozik, és az bárki által szabadon felhasználható bármilyen célra.

A következő fajtájú művek tartoznak a közkinccs körébe:

- azok a művek, amelyeknek a védelmi ideje lejárt;
- azok a művek, amelyek nem védhetők szerzői jogokkal; és
- azok a művek amelyek esetében a jogosultak kifejezetten lemondtak a szerzői jogaikról például úgy, hogy a közkinccs körébe tartozásra való utalást helyeztek el a művön

Nagyon fontos, hogy a szerzői **jogi figyelmeztetés hiánya nem feltétlenül jelenti** azt, hogy az adott mű a közkinccs körébe tartozik, még akkor sem, ha az hozzáférhető egy weboldalon.

Jogosultság a szerzői jogra

Mit értünk szerzői jogi jogosultságon?

Nem szabad összekeverni a szerzőség és a jogosultság fogalmát. A mű szerzője az, aki a művet megalkotta. A szerzőség kérdése különösen fontos személyhez fűződő jogok tekintetében. Az, hogy ki a szerzői jogok jogosultja már egy másik kérdés, hiszen a szerző és a szerzői jogok jogosultjának személye nem esik mindig egybe.

A művön fennálló **szerzői jogok jogosultja az a személy**, akinek **kizárólagos joga van** a mű felhasználására, például a mű eladására, többszörözésére vagy átdolgozására. Általában a művön fennálló szerzői jog azt illeti meg, aki a művet megalkotta, az az a szerzőt, de vannak eltérő esetek, nézzünk erre példákat:

- a mű megbízás vagy megrendelés alapján készült,
- a művet munkaviszonyban alkották meg,
- a művet többen alkották meg

Az **egyes szerződések eltérhetnek** a jogszabályokban a szerzői jogi jogosultságra megállapított általános szabályoktól. Ezeket a helyzeteket azért nagyon fontos áttekinteni, mert különösen cégeknél nagyon gyakran előforduló probléma, hogy az általuk megrendelt vagy a munkavállalójuk által elkészített művet a sajátjukként kezelik, kitéve magukat a szerzői jogi jogsértésekből eredő vitáknak, komolyabb esetben a vállalkozás létét is kockáztatva.

Megrendelt művek

Szinte minden jogrendszer szerint a szerzőt illetik meg a megrendelt művön fennálló szerzői jogok, és a megrendelő csak engedélyt szerez az adott mű felhasználására, azokra a célokra, amelyekre azt megrendelte.

Sok zeneszerző, fotós, szabadúszó újságíró, grafikus, programozó, webtervező működik ilyen alapon. Az a kérdés, hogy ki a jogosult, legtöbbször a mű újbóli felhasználása merül fel. Éppen ezért, ha egy vállalkozás külső személyek kreatív szolgáltatását veszi igénybe **mindig írásbeli szerződésben kell rendelkezni** a szerzői jogi jogosultságról.

Abban az esetben, ha egy cég fel kíván használni egy általa megrendelt fotót vagy reklámanyagot, stb. a weboldalon, akkor erre engedélyt kell szereznie a szerzőktől, ha korábban nem ebből a célból rendelte meg az anyagot. Minden olyan esetre újabb engedélyt kell kérni a szerzőtől, amire az elsődleges felhasználási engedély nem terjedt ki. A megrendelt mű esetén érdemes alapos felhasználási szerződésben rögzíteni, minden olyan lehetőséget, amelyre vonatkozóan a megrendelő szeretné a művet vagy annak bármely részét felhasználni.

Amikor megrendel egy művet, mindig alapos felhasználási vagy átruházási szerződést kell kötnie a szerzői jogok gyakorlásának tisztázása érdekében. Mielőtt egy a szerzői jog által védett mű megalkotására irányuló jogviszony részese lenne, **győződjön meg arról, hogy milyen jogok illetik meg Önt a mű felett a nemzeti jogszabályok alapján**. Tisztázza előre, hogy hogyan kívánja a művet felhasználni és szükséges-e, hogy Önt illessék a szerzői jogok.

Ez függhet attól, hogy:

- szeretné-e a megelőzni, a jogsértő felhasználást;
- szeretné-e engedélyezni a mű felhasználását másoknak;
- szeretné-e a művet ismét felhasználni más célokra;
- mennyit szeretne fizetni a mű szerzőjének

Mi az amit a megrendelő megtehet annak érdekében, hogy a művön fennálló szerzői jogokat biztosítsa a maga számára?

1.A legbiztosabb megoldás, ha írásbeli szerződést köt a szerzővel (vagy jogosulttal), amelyben rendelkeznek a szerzői jogok átruházásáról vagy a mű felhasználására vonatkozó jogok engedélyezéséről az Ön vállalkozásának a javára a munka kezdete előtt. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az átruházásra/engedélyezésre vonatkozó rendelkezést bele kell foglalni a megbízási vagy a munkaszerződésbe.

2.A helyzetet megfelelően kezeli, ha a személyhez fűződő jogok gyakorlásáról lemondó nyilatkozatot szerez be a szerzőtől.

3.Megoldás lehet az is, ha közvetlenül a mű befejezését követően beszerezi az átruházást megerősítő nyilatkozatokat, amelyben cím szerint megnevezik a szerzői jog által védett művet.

4.Végül nyilvántartásba vetetheti a művet a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalnál, vagy az adott országban ennek megfelelő hivatalnál, ha ez lehetséges.

Munkaviszonyban alkotott művek

Vannak olyan jogrendszerek, amelyekben, ha egy mű megalkotása a munkavállaló munkaviszonyból folyó kötelessége a szerződés eltérő rendelkezése hiányában a művön fennálló jogokat a munkáltató automatikusan megszerzi. De létezik olyan álláspont is, amely szerint a munkáltatóra történő átruházás nem következik be automatikusan, azt kifejezetten bele kell foglalni a munkaszerződésbe. A probléma az olyan helyzetekből adódik általában, amikor a munkavállaló otthonában vagy túlóra keretében, illetve munkaköri kötelességein kívül alkotja meg a művet. A viták elkerülése érdekében a legcélravezetőbb megoldás, ha a munkáltató a munkavállalókkal előre írásban megállapodik a fontosabb szerzői jogi kérdésekről bármilyen munka megkezdése előtt.

Több szerző által alkotott művek

Abban az esetben, ha egy mű több szerző együttes munkájaként jön létre, a szerzőjogok gyakorlásáról a szerzők között létrejött szerződés rendelkezik. Ha nem jön létre ilyen megállapodás, a következő megoldások lehetségesek:

Közös műről akkor beszélünk, ha két vagy több szerző megállapodik arról, hogy hozzájárulásait szétválaszthatatlanul vagy kölcsönös függésben, olyan műben egyesítik, amelynek az egyes részei nem használhatók fel önállóan. A közös szerzőség kizárólag szándékosan jön létre, az nem történik véletlenül vagy úgy, hogy valaki csak úgy hozzájárul valamivel a műhöz. A különböző jogrendszerek eltérően szabályozzák a szerzők jogait a közös művek feletti jogok gyakorlása esetén. Létezik olyan álláspont, amely szerint a szerzők együttesen illetik meg a szerzői jogok a mű egésze felett, míg máshol az az elfogadott álláspont, mely szerint minden egyes szerzőtársnak hozzá kell járulnia a szerzői jogok gyakorlásához. A bizonytalan helyzetek elkerülése érdekében természetesen a szerzők közötti szerződés sokkal kedvezőbb, mint a közös szerzői jogi jogosultság.

Összekapcsolt műről beszélünk, ha a szerzők nem kívánják, hogy a művük közös mű legyen és

hozzájárulásuk külön-külön is felhasználható. Összekapcsolt mű esetén az egyes szerzőket illetik a részeik feletti szerzői jogok.

A **mű átdolgozása** esetén a mű egy vagy több már létező művön alapul. A mű átdolgozásáról különösen a mű fordítása, megzenésítése, művészi feldolgozása, színpadra állítása vagy megfilmesítése esetén beszélünk. A mű átdolgozása a szerzői jog jogosultjának kizárólagos joga. Így tehát bármely mű, kizárólag csak a szerző engedélyével dolgozható át. Ha az eredeti mű is egyéni jelleggel bír, akkor az átdolgozott mű is szerzői jogi védelem alatt áll. Ugyanakkor West Side Story, Shakespeare Rómeó és Júlia című művén alapul, amely a közkinccs körébe tartozik. Bárki szabadon írhat művet e dráma alapján.

Hogyan sérülhetnek a szerzők vagyoni és személyhez fűződő jogai

A szerzők vagyoni jogainak megsértését jelenti, amikor valaki a szerző kizárólagos jogait érintő tevékenységet végez (például lemásol egy reklámfotót) vagy kereskedelmi forgalomba hozza a művet illetve a jogsértő művet egy országba beviszi. Az, hogy megvalósult-e a szerző vagyoni jogainak megsértését vagy nem mindig az adott ügy konkrét körülményeit megvizsgálva lehet eldönteni. A teljes mű vagy jelentős részének a felhasználása már megvalósítja a szerzői jogok megsértését, de nincs egyértelmű szabály arra, hogy a mű milyen terjedelmű részének a felhasználása jogszabálysértő

A szerző személyhez fűződő jogai, akkor sérülhetnek meg, ha a művet felhasználó személy magát szerzőnek adja ki, a szerzői minőséget nem ismerik el vagy a művet eltorzítják, megrövidítik, átalakítják oly módon, hogy az sérelmes a szerző hírnevére vagy becsülete.

A legfontosabb feladat a szerzői jogok érvényesítése!

Nem szeretnék senkit elkészeríteni, de a szerzői jogok sem különböznek az élet más területeitől, tehát itt is tenni kell azért a szerzőnek, hogy a szerzői jogok megsértését megszüntesse. A szerző felelőssége és feladata, hogy azonosítsa a jogsértéseket és határozzon arról, hogy milyen módon kívánja szerzői jogait megvédeni.

Ha Ön szerzői vagy szomszédos jogok jogosultja és jogainak megsértését tapasztalja, esetről estre másként célszerű megválasztania a védekezés eszközeit. A cselekvés előtt mindenképpen célszerű szerzői joggal foglalkozó ügyvéddel konzultálni és tájékoztatást kérni a jogszabályokról valamint arról, hogy mit, mikor és hogyan érdemes tenni a jogsértők ellen. Például nagyon fontos kérdés, hogy érdemes-e bírósági utat igénybe venni vagy ennél egyszerűbb és gyorsabb megoldás ígérkezik célravezetőbbnek.

Eszközök a védelemre

Ahogy számos más jogi problémánál, a szerzői jogok megsértése esetén is, az egyik legegyszerűbb megoldás, ha egy felszólító levélben hívja fel a jogsértőt a jogellenes cselekmény abbahagyására valamint az azzal való felhagyásra. A levél megírásához célszerű ügyvéd segítségét igénybe venni.

Abban az esetben, ha a jogsértés az interneten keresztül történik (például védett tartalom jogsértő továbbítása, többszörözése, belinkelése vagy gyorsító tárolása) a felszólító levélen túl más lehetőségeket is igénybe vehet:

- **értesítési-eltávolítási eljárás** keretében felszólíthatja az internetes szolgáltatót, hogy a jogsértő tartalmat távolítsa el a weboldalról; vagy
- **értesítheti az internet szolgáltatót**, amely értesíti a saját ügyfelét a feltételezett jogsértését, így

segítve az ügy megoldását.

Azért van komoly jelentősége annak, hogy minden probléma esetén, érdemes szakemberhez fordulni, hiszen a különböző esetekben eltérő megoldás lehet célravezető. Számos olyan helyzet adódik, amikor a **meglepetés a legjobb taktika**. Egy felszólító levél lehetőséget teremt az ellenfélnek arra, hogy a bizonyítékokat elrejtse vagy megsemmisítse. Egy szándékos jogsértés esetén, amikor ismert az elkövetés helye, érdemesebb a bírósághoz fordulva, előzetes bizonyítás keretében azt elérni, hogy az elkövető helyiségeibe bejutva a bizonyítékok lefoglalásra kerülhessenek.

Egy bírósági eljárás sikere illetve hossza számos kérdéstől függ, ezért egy huzamosabbnak ígérkező eljárás kezdetén, mindenképpen érdemes úgynevezett ideiglenes intézkedés elrendelését kérelmezni, annak érdekében, hogy a per esetleges elhúzódása esetén megakadályozható legyen az ismételt jogsértés illetve ez a jogintézmény a bizonyítékok megőrzését is elősegíti.

Mikor érdemes pereskedni?

Egy bírósági per megindítása előtt nem árt néhány kérdést áttekinteni. Ez első és legfontosabb dolog, hogy Ön bizonyítani tudja, hogy rendelkezik szerzői jogokkal a mű felett. Szükséges bizonyítani, hogy megsértették a jogait valamint azt is értékelni kell, hogy a per segítségével nagyobb összeghez jusson, mint az amibe Önnek kerül.

A bíróságnak lehetősége van arra, hogy kártérítést ítéljen meg, eltiltsa a jogsértőt a további cselekményektől, a jogsértő termékek átadására kötelezze a másik felet az Ön részére, a jogsértőt arra kötelezze, hogy felfedje a jogsértő termékek előállításában vagy terjesztésében részt vevő harmadik személyek személyazonosságát, illetve a terjesztési csatornákat, továbbá a jogsértő termékek és az ahhoz használt anyagok, berendezések megsemmisítése.

A büntetőjogi eszközök

Számos esetben kell elgondolkodni azon, hogy, mint egy végső eszközként, a büntetőjog fegyveréhez nyúljon a jogsértés megállítása érdekében. Ezekben az esetekben a büntetőjogot alkalmazó hatóságok segítségére van utalva, de ezek bírnak a legnagyobb elrettentő erővel, hiszen a szerzői jogok megsértését a büntetőjog súlyos pénzbüntetés vagy szabadságvesztés büntetésekkel fenyegeti.

Nagyon gyors intézkedésre van lehetőség az adóhatóság megfelelő szervének (vám főosztály) a segítségével. Elérhető például a a jogsértő terméknek az országba történő behozatalának megakadályozása illetve a termékek lefoglalása.

Békés megoldások

Nem szabad elfeledkezni az egyik legegyszerűbb megoldásról, amelyet a választott bíróság vagy a mediáció nyújt. A választott bíróság előnye, hogy a bírósági eljáráshoz képest kevésbé formális, gyors, olcsó és könnyebb a határozat végrehajtása. A mediáció, az úgynevezett közvetítői eljárás, hogy a felek – a mediátor által vezetett – tárgyalásokkal kísérlik meg rendezni a közöttük fennálló vitát, amely folyamat segíthet a jó kapcsolat megőrzésében, hiszen egyetlen egy vita nem biztos, hogy megéri egy hosszú távú üzleti lehetőség felrúgását. Egy felhasználási szerződésben érdemes rögzíteni a választott bíróságra vonatkozó kikötést.

Szerzői jog? Ez nagyon szép, de hogyan csináljak pénzt belőle?

Bizony ez nem elhanyagolható kérdés, hiszen a szerzői jogok által biztosított védelem, egyik

legfőbb célja, hogy a mű alkotója számára a befektetett munka díjazását biztosítani tudják.

Sokféle lehetőség van arra, hogy egy mű miként hasznosítható:

A legegyszerűbb mód a mű eladása vagy az arról készített másolatok (műpéldányok) értékesítése. Engedélyezhető más számára, egy a vagyoni jogokra vonatkozó felhasználási szerződéssel, hogy a művet többszörözze vagy más módon használja fel. Választható az a megoldás is, hogy a művön fennálló szerzői jogok vagy egy része kerül átruházásra.

Mások műveinek felhasználása

Amikor Önnek van engedélyre szüksége

Számos vállalkozás használ fel működése során szerzői joggal védett műveket. Éppen ezért érdemes áttekinteni, hogyan teheti ezt, úgy, hogy komoly gondot okoznak magának a szerzői jogok megsértésével.

A legfontosabb dolog, amit meg kell jegyezni, hogy a mű, szerzői jogokat érintő, felhasználásához a szerző engedélyére van szükség. Sok esetben a mű egy apró részletének a felhasználása is előzetes engedélyhez kötött.

Annak érdekében, hogy elkerülje mások szerzői jogainak megsértését a mű felhasználását megelőzően kérjen írásbeli engedélyt a szerzőtől vagy kössön vele a felhasználás pontos részleteit rögzítő megállapodást. Az ilyen megállapodások készítését, mindenképpen érdemes szakértőre bízni, hiszen az Ön a művel kapcsolatos céljait ismerve, egy ilyen személy tudja biztosítani a szükséges szerzői jogok gyakorlásának megszerzését.

Amikor nincs szükség engedélyre.

Előfordulhatnak olyan esetek is, amikor egy tartalom, engedély nélkül felhasználható. Ilyen lehet, amikor a felhasznált anyag nem tartozik a szerzői jogi jogszabályok védelme alá, mint amikor egy szerzői műben szereplő ötleteket tényeket használnak fel és nem magát a művet. Engedély nélkül felhasználhatóak a „közkinccs” körébe tartozó művek, valamint az olyan művek, amelyek szabad felhasználás alá esnek vagy a szerzőt – a jogszabályok alapján – engedélyezési jog nem illeti meg, kizárólag egy megfelelő díjazásra tarthat igényt.

Hogyan szerezzünk engedélyt?

Abban az esetben, ha a művel kapcsolatos szerzői jogokat úgynevezett közös jogkezelő szervezet gyakorolja (zene, film), akkor ezt kell megkeresni. Az engedélyek beszerzésének ez az egyik legegyszerűbb módja.

Ha mű nem tartozik egyetlen közös jogkezelő repertoárjába sem, akkor az engedély megszerzése érdekében közvetlenül a szerzővel vagy a képviselőjével kell felvenni a kapcsolatot. A szerző keresésében támpontot nyújthat a művön található szerzői jogi figyelmeztetés. Ennek hiányában közvetlenül a szerzői jog jogosultjával, vagy az ő képviselőjével kell kapcsolatba lépni. Nem szabad arról sem elfeledkezni, hogy a szerzői jogok idővel átszállhatnak másokra. A szerző keresésében segítséget nyújthat a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által vezetett nyilvántartásban való kutatás. (<http://epub.hpo.hu/e-kutatas/?lang=HU>) Ha ezeken a módokon sem sikerül a szerzőt megtalálni, annak érdekében, hogy később igazolható legyen, hogy mindent megtett a megtalálása érdekében, ami az adott helyzetben általában elvárható, érdemes egy hirdetést feladni, amelyben a szerzőre vagy örökösére kíván rábukkanni.

Hogyan csökkenthető a jogsértés kockázata?

Arról sem árt néhány szót szólni, hogy egy cégnél milyen módokon lehet a legkönnyebben megelőzni azt, hogy szerzői jogi jogsértésre kerüljön sor. Sokkal egyszerűbb ezekre odafigyelni, mint vállalni egy esetleges pereskedést a szerzői jogok megsértése miatt.

- Az egyik legfontosabb intézkedés, hogy a munkavállalóknak megfelelő képzésben kell részesülniük, hogy tisztában legyenek a munkájuk szerzői jogi vonatkozásaival.
- Ahogy korábban erről szó volt szükséges a szerzői jogok gyakorlásához az engedélyek beszerzése és hasznos, ha biztosítja, hogy a munkavállalók ezek tartalmát, terjedelmét megismerhessék.
- A szerzői jogok megsértésére alkalmas eszközöket (pl.: fénymásolókat, videokamerákat, a számítógépeket, a CD/DVD írókat) lássa el olyan egyértelmű figyelmeztetéssel, hogy az eszköz nem használható szerzői jogsértésre.
- Tiltsa meg, hogy a munkavállalók a munkahelyi számítógépeket szerzői jogi jogsértésre használják, például zenét vagy filmeket töltsenek le az internetről.

A közös jogkezelő szervezetek

A közös jogkezelő szervezeteket, mint egy közvetítőt kell elképzelni a szerzők és a műveket felhasználni kívánó személyek között. Műtípusonként külön-külön szervezet létezik, amelyekből egy országon belül egy működik, bár a működési területek között lehetnek kisebb átfedések. A következő műtípusokra léteznek ilyen szervezetek: zeneművekre, audiovizuális művekre, filmekre, képzőművészeti alkotásokra, stb.

Amikor egy szerző csatlakozik egy közös jogkezelőhöz, műveiről tájékoztatja a szervezetet és azok egy közösen kezelt repertoár részévé válnak, amelyet az érintettek megtekinthetnek. Annak érdekében, hogy a közös jogkezelők a szerzők érdekeit más országokban is biztosítani tudják világszerte kölcsönös képviselői megállapodásokat kötöttek egymással. A szervezetek engedélyezik a felhasználást a tagjaik tekintetében, beszedik a jogdíjakat, és azt egy jóváhagyott képlet alapján elosztják a jogosultak között.

Hogyan állapítsuk meg, hogy a mű védett-e még?

Nagyon fontos, hogy a szerzőt mindig megilleti neve feltüntetésének joga. Azt, hogy a védelmi idő fennáll-e a művel kapcsolatban többféle módon lehet megpróbálni kideríteni. A kereséssel próbálkozni lehet önéletrajzi művekben, nyilvántartásokban, az interneten illetve végső esetben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál, a közös jogkezelő szervezeteknél vagy a mű kiadójánál. A mű védettségét vizsgálva arról sem szabad elfeledkezni, hogy egy alkotáshoz vagy egy tartalomhoz számos szerzői vagy szomszédos jogosultság kapcsolódhat nem csupán egy. A különböző jogosultakhoz eltérő védelmi idő kapcsolódhat. Például egy interneten megjelenő képes hírrel kapcsolatban, elképzelhető, hogy az írott szöveg szabadon felhasználható, az abba beágyazott képek azonban szerzői jogi védelem alatt állnak. egy katalógusban szerepelhetnek olyan képek és szövegek, amelyeken különféle szerzői jogok állnak fenn, amelyek felhasználáshoz írásbeli engedély szükséges.

Amikor szabad felhasználni

Minden jogrendszer lehetőséget biztosít arra, hogy bizonyos művek ingyenesen vagy meghatározott díj ellenében történő szabadon felhasználására, anélkül, hogy a szerzőtől vagy a jogosulttól engedély kellene kérni.

Ilyen lehetőségek például:

- amikor valaki egy már kiadott műből idézés. Az idézés, mikor egy rövid kivonatot használ fel valaki egy önállóan megalkotott műben)
- szabadon használható a műmagáncélú kutatás vagy tanulmányi célból.
- a könyvtáraknak lehetősége van arra, hogy egy művet engedély nélkül többszörözzenek, ha az nyomtatásban nem lehetséges fel vagy ha a példány túl sérülékeny a kölcsönzéshez)
- oktatási célból a tanároknak lehetősége van arra, hogy a művek kivonatát többszörözzék, a diákok számára, az órákon történő felhasználás céljára
- lehetőség van különleges példányok készítése a műről a gyengén látók számára (pl.: többszörözés, Braille írással, vagy hangos könyvek útján).

A szabad felhasználás más esetei is léteznek, de annak érdekében, hogy ne kövessen el szerzői jogi jogsértést érdemes szakértővel konzultálni a mű felhasználása előtt. Nem szabad arról azonban elfeledkezni, hogy még a szabad felhasználás esetén is fel kell tüntetni a szerző nevét.

Az interneten és a szerzői jog

Sokan tekintik szabad prédának az interneten található műveket, pedig ezeket is védi a szerzői jog. Számos weboldal tartalmaz írott szöveget, zenét képeket, multimédia-termékeket, audiovizuális műveket. Ezekre az alkotásokra is szerzői jogi védelem alatt állanak, ha megfelelnek a művekre vonatkozó kritériumoknak.

A weboldalakon éppen ezért érdemes szerzői jogokra vonatkozó nyilatkozatot elhelyezni, amely tartalmazza, hogy mely az oldalon található művek állnak szerzői jogi védelem alatt és milyen feltételekkel használhatóak fel.

A figyelmeztetésen túl – amely a megelőzést szolgálja – léteznek olyan technikai megoldások, amelyek alkalmasak arra, hogy a megvalósult szerzői jogi jogsértést és annak elkövetőjét lefűljék.